

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO 2007 M. GEGUŽĖS 5 D. NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2001 M. LIEPOS 11 D. NUTARIMO NR. 899 „DĖL MINIMALIŲ KVALIFIKACINIŲ VALSTYBINIŲ MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ MOKSLO DARBUOTOJŲ, KITŲ TYRĖJŲ IR DĖSTYTOJŲ PAREIGYBIŲ REIKALAVIMŲ APRAŠO, KONKURSŲ VALSTYBINIŲ MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ MOKSLO DARBUOTOJŲ, KITŲ TYRĖJŲ IR DĖSTYTOJŲ PAREIGAS EITI ORGANIZAVIMO, MOKSLO DARBUOTOJŲ, KITŲ TYRĖJŲ IR DĖSTYTOJŲ ATESTAVIMO TVARKOS APRAŠO IR PEDAGOGINIŲ VARDŲ SUTEIKIMO UNIVERSITETUOSE TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ (2005 M. RUGPJŪČIO 18 D. REDAKCIJA) 2.3.1 PUNKTO, ŠIUO LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMU (2005 M. RUGPJŪČIO 18 D. REDAKCIJA) PATVIRTINTO MINIMALIŲ KVALIFIKACINIŲ VALSTYBINIŲ MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ MOKSLO DARBUOTOJŲ, KITŲ TYRĖJŲ IR DĖSTYTOJŲ, DIRBANČIŲ HUMANITARINIŲ IR SOCIALINIŲ MOKSLŲ SRITYSE, PAREIGYBIŲ REIKALAVIMŲ APRAŠO (2005 M. RUGPJŪČIO 18 D. REDAKCIJA) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 PUNKTŲ IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2003 M. LIEPOS 18 D. NUTARIMU NR. 962 „DĖL HABILITACIJOS TVARKOS PATVIRTINIMO“ PATVIRTINTOS HABILITACIJOS TVARKOS 3.1 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI“ MOTYVUOJAMOSIOS DALIES III SKYRIAUS 17, 20 PUNKTŲ, IV SKYRIAUS 6 PUNKTO NUOSTATŲ IŠAIŠKINIMO

2008 m. vasario 1 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Ramutės Ruškytės, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Sigutei Brusovienei,

dalyvaujant prašymą išaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ nuostatas pateikusio pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Prezidento atstovėms Respublikos Prezidento patarėjoms Nerijai Putinaitei ir Aušrai Rauličkytei,

suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovui Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Teisės skyriaus vedėjui Tomui Daukantui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2008 m. sausio 29 d. apsvaistė pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. gruodžio 13 d. dekretu Nr. 1K-1201 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą išaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos

18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ nuostatas“ išdėstyta prašymą išaiškinti:

1) ar Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinasi, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“ reiškia, kad vertinant mokslininko mokslo darbų reikšmingumą turi būti ne vien atsižvelgiama į formalius kriterijus atitinkančius mokslo darbus, bet ir vertinama visa jo mokslinė veikla ir kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė gali nustatyti vien formalius kriterijus mokslo darbams vertinti ir nepalikti teisės aukštosioms mokykloms nustatyti kitų, alternatyvių kriterijų, kurie leistų įvertinti visų asmens mokslo darbų reikšmingumą ir kokybę;

2) ar Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo

darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies III skyriaus 20 punkto nuostata „Kai yra sprendžiama, kokius reikalavimus turi atitikti mokslininkas, kad būtų galima konstatuoti, jog jo kvalifikacija yra tokia, kad jis gali pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, turi būti atidžiai išsiklausoma į valstybinių ir kitų autoritetinių mokslo institucijų, vienijančių įvairių mokslo sričių ir kryptių mokslininkus, nuomonę“ ir IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Kuriant mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą turi būti atidžiai išsiklausoma į mokslo ir akademinės bendruomenės nuomonę; Konstitucija nedraudžia ir tokio teisinio reguliavimo, kad būtent mokslo ir akademinėi bendruomenei tikrai atstovaujanti, iš autoritetinių mokslininkų susidedanti institucija (ar institucijos) turėtų įgaliojimus pati nustatyti mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemas, įtvirtinti pagrindinius mokslo darbų vertinimo kriterijus, reguliuoti kitus su tuo susijusius svarbiausius santykius. Su Konstitucija nebūtų nesuderinamas ir toks teisinis reguliavimas, ypač atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, kad mokslininko kvalifikacijos vertinimo konkrečius kriterijus, atsižvelgdamos į minėtos mokslo ir akademinėi bendruomenei tikrai atstovaujančios, iš autoritetinių mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, galėtų nusistatyti pačios aukštosios mokyklos“ reiškia, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės diskrecija nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis yra vertinamas mokslo darbų reikšmingumas, yra ribota ir kad minėtus kriterijus gali nustatyti ne vien Lietuvos Respublikos Vyriausybė, bet ir aukštosios mokyklos, taip pat išaiškinti, kokį Vyriausybės ir aukštųjų mokyklų „diskrecijų santykį“ minėtos nuostatos suponuoja;

3) ar Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo

patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Reikalavimų, kuriuos turi būti įvykdęs mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema turi būti tokia, kad apie mokslininko kvalifikaciją ir jo mokslinio darbo vertę, reikšmingumą būtų galima spręsti ne vien pagal jo paskelbtų mokslo darbų kiekį, taip pat ne vien pagal tai, per kokį laikotarpį šie mokslo darbai (mokslo straipsniai) yra paskelbti ir kokiuose mokslo leidiniuose (referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse ar tokiuose, kurie nėra jose referuojami) jie yra paskelbti, bet visų pirma pagal mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujoms mokslinių tyrimų sritims susiformuoti ir pan. Minėta, jog vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi. Mokslo darbų vertei, reikšmingumui, kokybei įvertinti nepakanka, kad jie atitiktų vien kokius nors nustatytus formalius skaidos, taip pat ir tarptautinės, reikalavimus, – tam visų pirma būtinas itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų, taip pat ir tų, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinis vertinimas“ reiškia, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, užtikrindama konstitucinių mokslo ir mokslinių tyrimų laisvės, aukštųjų mokyklų autonomijos ir teisinės valstybės principų įgyvendinimą, turi pareigą įtvirtinti kvalifikuoto ir nešališko mokslo darbų, įskaitant ir tuos, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinio vertinimo sistemą.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Konstitucinis Teismas 2007 m. gegužės 5 d. konstitucinės justicijos byloje Nr. 18/06 pagal pareiškėjo – Respublikos Prezidento 2006 m. gegužės 22 d. dekretu Nr. 628 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą“ išdėstytą prašymą ištirti, ar Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 906 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo

darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 18 d. nutarimas Nr. 906) nauja redakcija išdėstyto Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimas Nr. 899) 2.3.1 punktas, Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija; toliau – ir Aprašas) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktai, Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimas Nr. 962) patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punktas ta apimtimi, kuria nustatyta, kad ne mažiau kaip du moksliniai straipsniai turi būti paskelbti leidiniuose, įtrauktuose į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes, neprieštaruja Konstitucijos 14 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin.,

2007, Nr. 52-2025; toliau – ir Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas).

2. Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime pripažinta, kad:

– Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 906 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ išdėstytos naujos redakcijos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2.3.1 punktas neprieštaruja Konstitucijai;

– Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 906 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ išdėstytos naujos redakcijos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2 punkto nuostatos „institucijos, nustatydamos pareigybių kvalifikacinių reikalavimų aprašus, turi atsižvelgti į: <...> 2.2. mokslo straipsnius, paskelbtus periodiniuose ir tęstiniuose mokslo leidiniuose arba vienkartinuose mokslo leidiniuose, referuojamuose Mokslinės informacijos instituto ir kitose pripažintose tarptautinėse duomenų bazėse, kurių sąrašą sudaro Lietuvos mokslo taryba <...>; <...> 2.5. mokslo konferencijų pranešimų medžiagą, mokslo recenzijas <...> tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose <...>“ neprieštaruja Konstitucijai;

– Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 906 „Dėl Lietuvos Respublikos

Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ išdėstytos naujos redakcijos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 3.1 punkto nuostatos, kad į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas gali pretenduoti mokslininkai, kurie atliko habilitacijos procedūrą arba turi habilituoto daktaro mokslo laipsnį ir per pastaruosius 5 metus įvykdė bent vieną iš šių reikalavimų: „3.1.2. paskelbė mokslo straipsnių periodiniuose, tęstiniuose arba vienkartinuose tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose <...>“; „3.1.3. paskelbė <...> ir bent vieną mokslo straipsnį periodiniame ar tęstiniame tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje“; „3.1.4. <...> ir paskelbė bent vieną mokslo straipsnį tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje“, neprieštarauja Konstitucijai;

– Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto nuostata „abiem atvejais būtina, kad ne mažiau kaip 2 moksliniai straipsniai būtų skelbti leidiniuose, įtrauktuose į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes“ ir nuostata „iš kurių bent vienas skelbtas leidinyje, įtrauktame į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes“ prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui.

3. Pareiškėjas – Respublikos Prezidentas 2007 m. gruodžio 13 d. dekretu Nr. 1K-1201 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą išaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija)

patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ nuostatas“ (toliau – ir Respublikos Prezidento 2007 m. gruodžio 13 d. dekretas) prašo Konstitucinį Teismą išaiškinti:

1) ar Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptių formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinasi, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“ reiškia, kad vertinant mokslininko mokslo darbų reikšmingumą turi būti ne vien atsižvelgiama į formalius kriterijus atitinkančius mokslo darbus, bet ir vertinama visa jo mokslinė veikla ir kad Vyriausybė gali nustatyti vien formalius kriterijus mokslo darbams vertinti ir nepalikti teisės aukštosioms mokykloms nustatyti kitų, alternatyvių kriterijų, kurie leistų įvertinti visų asmens mokslo darbų reikšmingumą ir kokybę;

2) ar Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 20 punkto nuostata „Kai yra sprendžiama, kokius reikalavimus turi atitikti mokslininkas, kad būtų galima konstatuoti, jog jo kvalifikacija yra tokia, kad jis gali pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, turi būti atidžiai įsiklausoma į valstybinių ir kitų autoritetinių mokslo institucijų, vienijančių įvairių mokslo sričių ir kryptių mokslininkus, nuomonę“ ir IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Kuriant mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą turi būti atidžiai įsiklausoma į mokslo ir akademinės bendruomenės nuomonę; Konstitucija nedraudžia ir tokio teisinio reguliavimo, kad būtent mokslo ir akademinės bendruomenės tikrai atstovaujanti, iš autoritetinių mokslininkų susidedanti institucija (ar institucijos) turėtų įgaliojimus pati nustatyti mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemas, įtvirtinti

pagrindinius mokslo darbų vertinimo kriterijus, reguliuoti kitus su tuo susijusius svarbiausius santykius. Su Konstitucija nebūtų nesuderinamas ir toks teisinis reguliavimas, ypač atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, kad mokslininko kvalifikacijos vertinimo konkrečius kriterijus, atsižvelgdamos į minėtos mokslo ir akademinėi bendruomenei tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, galėtų nusistatyti pačios aukštosios mokyklos“ reiškia, kad Vyriausybės diskrecija nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis yra vertinamas mokslo darbų reikšmingumas, yra ribota ir kad minėtus kriterijus gali nustatyti ne vien Vyriausybė, bet ir aukštosios mokyklos, taip pat išaiškinti, kokį Vyriausybės ir aukštųjų mokyklų „diskrecijų santykį“ minėtos nuostatos suponuoja;

3) ar Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Reikalavimų, kuriuos turi būti įvykdęs mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema turi būti tokia, kad apie mokslininko kvalifikaciją ir jo mokslinio darbo vertę, reikšmingumą būtų galima spręsti ne vien pagal jo paskelbtų mokslo darbų kiekį, taip pat ne vien pagal tai, per kokį laikotarpį šie mokslo darbai (mokslo straipsniai) yra paskelbti ir kokiuose mokslo leidiniuose (referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse ar tokiuose, kurie nėra jose referuojami) jie yra paskelbti, bet visų pirma pagal mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujoms mokslinių tyrimų sritims susiformuoti ir pan. Minėta, jog vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi. Mokslo darbų vertei, reikšmingumui, kokybei įvertinti nepakanka, kad jie atitiktų vien kokius nors nustatytus formalius skaidos, taip pat ir tarptautinės, reikalavimus, – tam visų pirma būtinas itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų, taip pat ir tų, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinis vertinimas“ reiškia, kad Vyriausybė, užtikrindama konstitucinių mokslo ir mokslinių tyrimų laisvės, aukštųjų mokyklų autonomijos ir teisinės valstybės principų įgyvendinimą, turi pareigą įtvirtinti kvalifikuoto ir nešališko mokslo darbų, įskaitant ir tuos, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinio vertinimo sistemą.

II

Konstituciniame Teisme buvo gauti prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas pateikusių pareiškėjų – Respublikos Prezidento atstovių N. Putinaitės ir A. Rauličkytės paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad per laiką, praėjusį nuo minėto Konstitucinio Teismo nutarimo įsigaliojimo, už mokslo ir studijų politikos įgyvendinimą atsakingos

vykdomosios valdžios institucijos nepakoregavo Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarime Nr. 899 (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) ir Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarime Nr. 962 nustatytų mokslininkų mokslinės veiklos (kvalifikacijos) vertinimo kriterijų taip, kad būtų užtikrintas mokslo darbų vertinimas atsižvelgiant į jų reikšmingumą ir kokybę. Be to, N. Putinaitė ir A. Rauličkytės teigimu, teisės aktų projektus rengiančios institucijos mokslininkų bendruomenei pateikia svarstyti tokias nuostatas, kurios, jeigu būtų įtvirtintos teisės aktuose, kai kurių mokslininkų nuomone, esamą situaciją net pablogintų; tai liudija, kad tos institucijos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas interpretuoja nevienareikšmiškai.

III

1. Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 29 d. posėdyje prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas pateikęs pareiškėjas – Respublikos Prezidento atstovės N. Putinaitė ir A. Rauličkytė pakartojo savo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, taip pat pateikė papildomus paaiškinimus.

2. Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 29 d. posėdyje paaiškinimus pateikė suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovas T. Daukantas. Jo teigimu, teisės aktų, reguliuojančių mokslininkų kvalifikacijos vertinimą, pataisų rengimas užtruko, nes dėl teisinio reguliavimo koregavimo yra tariamasi su mokslo ir akademinė bendruomene; be to, yra rengiamas naujo Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo projektas, tad šias pataisas ketinama padaryti kompleksiskai keičiant visą mokslo ir studijų teisinį reguliavimą.

3. Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 29 d. posėdyje kalbėjo šie specialistai: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Mokslo ir technologijų departamento direktorius A. Žalys, Studijų kokybės vertinimo centro direktorius E. Stumbrys, Lietuvos universitetų rektorių konferencijos prezidentas prof. habil. dr. R. Ginevičius, Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. habil. dr. E. Butkus, Lietuvos mokslo tarybos vykdantysis direktorius V. Guoga, Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas, Lietuvos aukštojo mokslo tarybos pirmininkas doc. dr. A. Kulakauskas.

3.1. Specialistai (*inter alia* A. Žalys, E. Stumbrys) atkreipė dėmesį į būtinybę skirti atskirų mokslininkų mokslo darbų, taigi ir kvalifikacijos, vertinimą, kai sprendžiama dėl tų mokslininkų habilitacijos ir tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje (individualaus vertinimo aspektas), nuo atitinkamos valstybinės mokslo ir studijų institucijos „mokslinės produkcijos“ – tos institucijos veiklos rezultatų vertinimo, kai nuo tokio vertinimo priklauso tos institucijos veiklos (vadinasi, ir joje dirbančių mokslininkų mokslinės veiklos) finansavimas (institucinio vertinimo aspektas).

3.2. Daugumos specialistų (E. Stumbrio, prof. habil. dr. R. Ginevičiaus, V. Guogos, doc. dr. A. Kulakausko) nuomone, bendruosius minimalius kvalifikacinius reikalavimus mokslininkams,

siekiantiems eiti tam tikras pareigas valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, turėtų nustatyti valstybė (jos institucijos). Antai prof. habil. dr. R. Ginevičius pažymėjo, kad jeigu nustatyti mokslininkams keliamus kvalifikacinius reikalavimus būtų patikėta pačioms aukštosioms mokykloms, tai galėtų lemti mokslo vardų bei „mokslinės produkcijos“ devalvaciją. E. Stumbrys, V. Guoga, doc. dr. A. Kulakauskas taip pat išsakė nuomonę, kad bendrieji minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai mokslininkams turėtų būti nustatyti „valstybės lygmeniu“. Prof. habil. dr. E. Butkaus manymu, šiuo metu tikslinga, kad bendruosius minimalius kvalifikacinius reikalavimus nustatytų valstybė (jos institucijos), tačiau ateityje tai turėtų būti patikėta aukštosioms mokykloms, o A. Žalys teigė, kad aukštosios mokyklos turėtų turėti teisę pačios nustatyti kvalifikacinius reikalavimus mokslininkams, siekiantiems eiti tam tikras pareigas tose aukštosiose mokyklose.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Konstitucinio Teismo įstatyme yra įtvirtinti Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo nutarimus (61 straipsnis). Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus aiškinti ir kitus savo baigiamuosius aktus (Konstitucinio Teismo 2004 m. balandžio 6 d., 2006 m. kovo 14 d. (byla Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01), 2006 m. lapkričio 20 d., 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimai).

2. Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas savo nutarimą oficialiai aiškina pagal dalyvavusių byloje asmenų, kitų institucijų ar asmenų, kuriems jis išsiųstas, prašymą, taip pat savo iniciatyva.

Respublikos Prezidentas buvo pareiškėjas konstitucinės justicijos byloje, kurioje priimto Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas prašoma išaiškinti; be to, pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 60 straipsnio 1 dalį Respublikos Prezidentas yra vienas iš subjektų, kuriems Konstitucinio Teismo nutarimai yra siunčiami visais atvejais.

Taigi Respublikos Prezidentas turi teisę prašyti Konstitucinį Teismą išaiškinti 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas.

3. Dėl Konstitucinio Teismo nutarimo aiškinimo priimamas sprendimas – atskiras dokumentas (Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 2 dalis).

4. Konstitucinis Teismas savo aktuose yra konstatavęs, kad Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujama (Konstitucinio

Teismo 2006 m. kovo 14 d. (byla Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01), 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimai).

5. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas; jo nutariami (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutarimosios (rezoliucinės), tiek motyvuojamosios dalių turinio; dėl Konstitucinio Teismo nutarimo aiškinimo priimtas sprendimas yra neatskiriamas nuo Konstitucinio Teismo nutarimo (Konstitucinio Teismo 2000 m. sausio 12 d., 2004 m. vasario 11 d., 2004 m. vasario 13 d., 2005 m. vasario 10 d., 2006 m. kovo 14 d. (byla Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01) sprendimai, 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimai).

6. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalį Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą, nekeisdamas jo turinio.

Ši Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalies nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas, taip pat kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. sprendimas (byla Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01), 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimai). Prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimai).

Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, jog Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami, formuluotė „yra galutiniai ir neskundžiami“ reiškia, kad Konstitucinio Teismo nutarimai, išvados, sprendimai, kuriais yra baigiama konstitucinės justicijos byla, t. y. Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai, yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo: Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi ir pačiam Konstituciniam Teismui, jie suvaržo Konstitucinį Teismą tuo atžvilgiu, kad jis negali jų pakeisti arba jų peržiūrėti, jeigu tam nėra konstitucinio pagrindo (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimai).

Taigi oficialiai aiškinant (pagal byloje dalyvavusių asmenų, kitų institucijų ir asmenų, kuriems Konstitucinio Teismo nutarimas išsiųstas, prašymą, taip pat paties Konstitucinio Teismo

iniciatyva) Konstitucinio Teismo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus oficiali konstitucinė doktrina nėra koreguojama. Oficialios konstitucinės doktrinos koregavimas (kuris, be abejo, visada turi būti konstituciškai pagrįstas ir eksplicitiškai motyvuotas atitinkamame Konstitucinio Teismo akte) sietinas su naujų konstitucinės justicijos bylų nagrinėjimu ir naujų Konstitucinio Teismo precedentų sukūrimu jose, bet ne su Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų nuostatų oficialiu aiškinimu (Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimas).

7. Pažymėtina ir tai, kad oficialios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamąjo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamąjo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant jos prasmines bei sisteminės sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimai).

8. Minėta, kad, prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas pateikęs pareiškėjas – Respublikos Prezidento atstovių teigimu, per laiką, praėjusį nuo minėto Konstitucinio Teismo nutarimo įsigaliojimo, už mokslo ir studijų politikos įgyvendinimą atsakingos vykdomosios valdžios institucijos nepakoregavo Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarime Nr. 899 (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) ir Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarime Nr. 962 nustatytų mokslininkų mokslinės veiklos (kvalifikacijos) vertinimo kriterijų taip, kad būtų užtikrintas mokslo darbų vertinimas atsižvelgiant į jų reikšmingumą ir kokybę; atstovių nuomone (išsakyta ir Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 29 d. posėdyje), tokiai situacijai įtakos turėjo ir tai, kad minėto Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos praktikoje yra suprantamos nevienodai.

Todėl pagal pareiškėjo – Respublikos Prezidento prašymą aiškinant atitinkamas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas (*inter alia* sprendžiant, kokia apimtimi jos turi būti aiškinamos) atsižvelgtina ir į tai, ar jos yra tinkamai suprantamos praktikoje ir ar šis Konstitucinio Teismo nutarimas, kaip vientisas teisės aktas, yra tinkamai įgyvendinamas.

9. Atsižvelgiant į tai, kad konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, atitikties Konstitucijai aspektu buvo tiriamas tik teisinis reguliavimas, susijęs su socialiniais ir humanitariniais mokslais, Respublikos Prezidento prašomos išaiškinti šio Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos aiškintinos tik šiuo aspektu, t. y. jas siejant

tik su socialiniais ir humanitariniais mokslais.

II

1. Pagal Respublikos Prezidento prašymą aiškinant Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas pažymėtina, kad konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas tas Konstitucinio Teismo nutarimas, buvo tiriama, ar Konstitucijai neprieštarauja Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarime Nr. 899 (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) ir Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarime Nr. 962 nustatytas teisinis reguliavimas, skirtas įtvirtinti kvalifikaciniams reikalavimams, kuriuos turi atitikti mokslininkai, siekiantys eiti tam tikras pareigas valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, bei minimaliems kvalifikaciniams reikalavimams humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims, siekiantiems dalyvauti konkurse eiti profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas. Pareiškėjo – Respublikos Prezidento abejonės dėl ginčijamo Vyriausybės nustatyto teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai buvo grindžiamos tuo, kad minėtiems pretendents buvo nustatyti formalūs reikalavimai, *inter alia* reikalavimai tam tikrą kiekį mokslinių straipsnių būti paskelbus į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes ar kitas pripažintas tarptautines duomenų bazes (kurių sąrašą turėjo sudaryti Lietuvos mokslo taryba ir kurių paskirtis, pareiškėjo – Respublikos Prezidento nuomone, yra ne vertinti mokslo kokybę, bet užtikrinti mokslo sklaidą) įtrauktuose leidiniuose (leidiniuose, referuojamuose tokiose duomenų bazėse), taigi buvo nustatyti formalūs kriterijai, kuriais vadovaujantis minėtų pretendentų moksliniai straipsniai turėjo būti vertinami ne pagal turinį, o pagal tai, kur jie paskelbti, ir šitaip, be kita ko, buvo suteikta pirmenybė ne valstybine lietuvių, bet užsienio kalba parengtiems mokslo darbams, o Lietuvoje lietuvių kalba leidžiami ir prestižiniais (mokslo požiūriu) laikomi leidiniai galėjo būti reikiamas publikacijų šaltinis tik tuo atveju, jeigu buvo įtraukti į pripažintas tarptautines duomenų bazes ir jose referuojami. Minėtais formaliais reikalavimais turėjo būti vadovujamasi sprendžiant, ar mokslininkas atitinka vadinamajai habilitacijai (sąvoka „habilitacija“ Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime buvo įvertinta kaip ydinga, klaidinanti, visiškai netinkama apibūdinti tam institutui, kuriam apibūdinti ji vartojama, ir keistina) keliamus reikalavimus ir gali dalyvauti konkurse eiti profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas. Valstybinės aukštosios mokyklos, valstybinių universitetų mokslo institutai, valstybės mokslo institutai ir valstybės mokslo įstaigos turėjo nustatyti mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių kvalifikacinius reikalavimus, tačiau šie reikalavimai negalėjo būti „žemesnio lygio“ už minėtus Vyriausybės nustatytus reikalavimus.

2. Formalus reikalavimas vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims ne mažiau kaip tam tikrą nustatytą kiekį mokslinių straipsnių (du arba vieną) būti paskelbus į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes įtrauktuose leidiniuose Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime buvo pripažintas prieštaraujančiu

Konstitucijai, nes jis buvo nepagrįstai suabsoliutintas ir nebuvo nustatyta alternatyvių reikalavimų mokslo darbų reikšmingumui įvertinti. Kita vertus, tame Konstitucinio Teismo nutarime prieštaraujančiu Konstitucijai nebuvo pripažintas reikalavimas į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantiems mokslininkams mokslinius straipsnius būti paskelbus pripažintose tarptautinėse duomenų bazėse (kurių sąrašą sudaro Lietuvos mokslo taryba) referuojamuose leidiniuose (*inter alia* Mokslinės informacijos instituto duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose), nes visuminis teisinis reguliavimas neužkirto kelio į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduoti ir mokslininkams, nepaskelbusiems mokslo straipsnių tokiose duomenų bazėse referuojamuose mokslo leidiniuose, jeigu jie buvo įvykdę kitą, alternatyvų reikalavimą.

3. Minėta, kad Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata; jokios Konstitucinio Teismo nutarimo oficialios konstitucinės doktrininės nuostatos negalima aiškinti ignoruojant jos prasmines bei sisteminės sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis.

4. Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime išdėstyta plati oficiali konstitucinė mokslo ir tyrimų laisvės doktrina, siejama su teisės aktų nustatomais reikalavimais, kuriuos turi atitikti asmenys, dirbantys humanitarinių ir socialinių mokslų srityse ir pretenduojantys į tam tikras pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose ir kitose valstybinėse mokslo institucijose, taip pat su Konstitucijoje įtvirtinta aukštųjų mokyklų autonomija. Be kita ko, pabrėžtas mokslo ir akademinės bendruomenės (taip pat tam tikroms mokslo kryptims atstovaujančių bendruomenių), kaip mokslinio požiūrio ir profesinių interesų vienijamos bendrijos, profesinis nepriklausomumas nuo valstybės institucijų, savarankiškas institucionalizavimasis ir savivalda, laisvas bendravimas su kitų šalių mokslo bendruomenėmis (*inter alia* mokslo ir studijų institucijomis). Valstybė formuoja ir vykdo tam tikrą mokslo politiką, tačiau moksliniai tyrimai – tai veikla, kuriai reikalingos ypatingos profesinės žinios, todėl viešosios valdžios institucijos, priimančios mokslui, studijoms ir kitai mokslo bendruomenei (*inter alia* mokslo ir studijų institucijoms) skirtus sprendimus, savo teisės aktais reguliuojančios atitinkamus santykius, turi neignoruoti mokslo bendruomenės nuomonės, deramai atsižvelgti į ją. Teisės aktais gali būti nustatyti kvalifikaciniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti mokslininkai, siekiantys eiti tam tikras pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose; yra galimi įvairūs tokių reikalavimų nustatymo būdai, *inter alia* valstybės (jos institucijų) teisės aktais gali būti nustatyti bendrieji minimalūs reikalavimai, kuriuos turi įvykdyti mokslininkai,

siekiantys eiti tam tikras pareigas minėtose institucijose, bet valstybės (jos institucijų) teisės aktuose gali būti nustatyti tik pagrindiniai (bendresni) reikalavimai, kuriuos savo (t. y. lokaliuose) teisės aktuose detalizuoja ir sukonkretina valstybinės aukštosios mokyklos ir mokslo įstaigos. Tačiau Vyriausybės diskreciją nustatyti bendruosius minimalius reikalavimus mokslininkams, siekiantiems eiti tam tikras pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose (kurie turi padėti gerinti Lietuvos mokslo kokybę ir skatinti tarptautinę sklaidą), riboja Konstitucija, *inter alia* konstitucinis proporcingumo principas. Antai konstituciškai būtų nepagrįstas toks teisinis reguliavimas, kai mokslininkams ar tyrėjams, jeigu jie nori tęsti savo mokslinę veiklą arba siekti karjeros moksle (pavyzdžiui, eiti tam tikras pareigas mokslo ar studijų institucijoje), būtų nustatomos su jų mokslinio tyrimo rezultatų skelbimu susijusios sąlygos, itin sunkiai įvykdomos dėl priežasčių, kurias pašalinti pačios Lietuvos valstybės (jos institucijų) galimybės yra menkos arba kurių pašalinti ji nemėgina. Minėtame Konstitucinio Teismo nutarime pabrėžtas ir diferencijuoto teisinio reguliavimo poreikis: minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai ne tik gali, bet ir turi būti diferencijuojami atsižvelgiant į atitinkamų mokslo sričių ir krypčių specifiką, nulemiančią ir jų tarptautinės sklaidos didesnes ar mažesnes galimybes.

Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime konstatuota ir tai, kad nustatant reikalavimus, kuriuos turi įvykdyti mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, Vyriausybės nutarimais gali būti nustatytas ir toks reikalavimas, kad į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose galėtų pretenduoti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse, vadinasi, mokslo ir akademinės bendruomenės yra pripažįstami autoritetingais, nes toks paskelbimas leidžia preziumuoti, kad tie mokslo darbai yra reikšmingi. Tačiau tokie reikalavimai negali būti suabsoliutinami, nes vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi: mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o ne vien pagal minėtą formalų kriterijų. Todėl jeigu nustatomas minėtas formalus reikalavimas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas. Reikalavimų, kuriuos mokslininkai turi būti įvykdę, kad galėtų eiti atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema negali būti tokia,

kad lietuvių kalba paskelbti mokslo darbai būtų laikomi nevisaverčiais, antrarūšiais; dėl to, kad humanitarinių ir socialinių mokslų srityse ir kryptyse dirbančių mokslininkų galimybės skelbti mokslo darbus, mokslinių tyrimų rezultatus tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, neretai yra menkesnės, ribotos, vien tokie formalūs rodikliai, kaip tam tikras kiekis paskelbtų mokslo darbų, jų skelbimas būtent tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, tam tikras laikotarpis, per kurį mokslo darbai turi būti paskelbti, ir kt., arba tokie formalūs reikalavimai, kaip tas, kad leidinys prieš jį paskelbiant būtų recenzuotas ir pan., ne visada leidžia atskleisti tikrąją tokių mokslininkų kvalifikaciją ir jų mokslo darbų vertę, reikšmingumą – tam visų pirma būtinas itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų, taip pat ir tų, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinis vertinimas. Kuriant mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą turi būti atidžiai įsiklausoma į mokslo ir akademinės bendruomenės nuomonę; Konstitucija nedraudžia ir tokio teisinio reguliavimo, kai būtent mokslo ir akademinės bendruomenės tikrai atstovaujanti, iš autoritetingų mokslininkų susidedanti institucija (ar institucijos) turi įgaliojimus pati nustatyti mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemas, įtvirtinti pagrindinius mokslo darbų vertinimo kriterijus, reguliuoti kitus su tuo susijusius svarbiausius santykius; su Konstitucija nebūtų nesuderinamas ir toks teisinis reguliavimas, ypač atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, kai mokslininko kvalifikacijos vertinimo konkrečius kriterijus, atsižvelgdamos į mokslo ir akademinės bendruomenės tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, nusistatytų pačios aukštosios mokyklos.

5. Konstitucijos 107 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Respublikos Prezidento aktas, Vyriausybės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai (1 dalis); Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami (2 dalis). Taigi kiekvienas Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės išleistas arba referendumu priimtas teisės aktas (jo dalis), Konstitucinio Teismo sprendimu (nutarimu) pripažintas prieštaraujančiu kuriam nors aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, yra visam laikui pašalinamas iš Lietuvos teisės sistemos, jis niekada nebegalės būti taikomas (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. birželio 6 d. nutarimai, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas); atitinkamam teisėkūros subjektui – Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei – kyla konstitucinė pareiga pripažinti tokį teisės aktą (jo dalį) netekusiu galios arba (jeigu be atitinkamo tų visuomeninių santykių teisinio reguliavimo negalima išsiversti) pakeisti jį taip, kad naujai nustatytas teisinis reguliavimas neprieštarautų aukštesnės galios teisės aktams, *inter*

alia (ir pirmiausia) Konstitucijai; bet ir tol, kol ši konstitucinė pareiga nėra įvykdyta, atitinkamas teisės aktas (jo dalis) jokiais aplinkybėmis negali būti taikomas – šiuo atžvilgiu tokio teisės akto teisinė galia yra panaikinta (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Priimant naujus, keičiant ir (arba) papildant jau priimtus įstatymus, kitus teisės aktus (taip pat ir tada, kai naujas teisinis reguliavimas yra nustatomas tam, kad būtų vykdomi Konstitucijos reikalavimai, arba kai esamas teisinis reguliavimas yra koreguojamas tam, kad būtų suderintas su Konstitucija), visus teisėkūros subjektus saisto Konstitucinio Teismo jurisprudencija, *inter alia* joje (Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse) suformuota oficiali konstitucinė doktrina – Konstitucijos nuostatų (Konstitucijos normų ir principų) oficiali samprata (oficialus išaiškinimas), kiti Konstitucinio Teismo aktuose išdėstyti teisiniai argumentai (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarimas, 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas, 2006 m. kovo 14 d., 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2006 m. birželio 6 d. nutarimai, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas). Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės išleisti, taip pat referendumu priimti teisės aktai, kuriais vietoj teisinio reguliavimo, Konstitucinio Teismo pripažinto prieštaraujančiu Konstitucijai, yra nustatomas naujas (kitoks) teisinis reguliavimas arba kuriais Konstitucijai prieštaraujantys teisės aktai (jų dalys) yra pripažįstami netekusiais galios, pagal Konstituciją gali būti nustatyta tvarka skundžiami Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

6. Įsigaliojus Konstitucinio Teismo nutarimui, kuriuo teisės aktas (jo dalis) yra pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, teisės sistemoje gali atsirasti įvairių neapibrėžčių, *lacunae legis* – teisinio reguliavimo spragų, net vakuumas; tuomet būtina atitinkamą teisinį reguliavimą pakoreguoti taip, kad būtų pašalintos teisinio reguliavimo spragos, kitos neapibrėžtys, kad teisinis reguliavimas taptų aiškus, darnus (Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 19 d., 2005 m. rugpjūčio 23 d. nutarimai, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas). Konstitucija netoleruoja tokios situacijos, kai atitinkamas teisėkūros subjektas vengia, delsia priimti atitinkamus teisės aktus, kuriais, vadovaujantis Konstitucinio Teismo nutarimuose pateikta Konstitucijos nuostatų oficialia samprata – oficialia konstitucine doktrina, būtų atitinkamai pakoreguotas teisinis reguliavimas, kuris Konstitucinio Teismo nutarimu pripažintas prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai; tokia situacija ypač netoleruotina tada, kai, įsigaliojus Konstitucinio Teismo nutarimui, kuriuo tam tikras teisės aktas (jo dalis) buvo pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai (ar kitam aukštesnės galios teisės aktui), teisės sistemoje atsiranda *lacuna legis*, teisės spraga, t. y. kai tam tikri visuomeniniai santykiai lieka teisiškai nereguliuojami, nors, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaravimo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų visuomeninių santykių turinį, turi būti teisiškai sureguliuoti (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Šiame kontekste paminėtina, kad žemesnės galios teisės aktuose esančias teisės spragas

(neiškiriant nė legislatyvinės omisijos) galima užpildyti *ad hoc*, teismams pagal savo kompetenciją sprendžiant bylas dėl individualaus visuomeninio santykio ir taikant (bei aiškinant) teisę. Todėl tais atvejais, kai atitinkamas teisėkūros subjektas nėra įvykdeš savo konstitucinės pareigos – nėra išleidęs teisės akto (-ų), kuriuo (-iais) vietoje teisės akto (jo dalių), Konstitucinio Teismo nutarimu pripažinto prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktui, *inter alia* Konstitucijai, būtų nustatytas naujas (kitoks) teisinis reguliavimas, suderintas su tais aukštesnės galios teisės aktais, *inter alia* Konstitucija, teismai turi konstitucinę pareigą užtikrinti asmens, kuris kreipiasi į teismą dėl savo teisių ar laisvių pažeidimo, teisės, laisvės, kitas konstitucines vertybes; taigi teismai neabejotinai turi ir iš Konstitucijos kylančius įgaliojimus taikyti *inter alia* bendruosius teisės principus, taip pat aukštesnės galios teisės aktus, pirmiausia Konstituciją – aukščiausiąją teisę. Tačiau pabrėžtina, kad teismams vykdant šiuos savo konstitucinius įgaliojimus atitinkamos teisės spragos galutinai nepašalinamos – jos tik užpildomos *ad hoc*; vis dėlto tai leidžia užtikrinti asmens, kuris kreipiasi į teismą dėl savo pažeistų teisių gynimo, teisių ir laisvių apsaugą esant būtent tam individualiam visuomeniniam santykiui, dėl kurio byla yra nagrinėjama teisme (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2007 m. birželio 7 d. nutarimas).

7. Nuo 2007 m. gegužės 12 d., t. y. Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo įsigaliojimo dienos, nebegali būti taikomos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto nuostata „abiem atvejais būtina, kad ne mažiau kaip 2 moksliniai straipsniai būtų skelbti leidiniuose, įtrauktuose į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes“ ir nuostata „iš kurių bent vienas skelbtas leidinyje, įtrauktame į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes“, t. y. nebegali būti taikomas anksčiau nustatytas reikalavimas vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims ne mažiau kaip tam tikrą nustatytą kiekį mokslinių straipsnių (du arba vieną) būti paskelbus į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes įtrauktuose leidiniuose.

8. Pažymėtina, kad konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, Habilitacijos tvarkos 3.1 punkte nustatytas teisinis reguliavimas buvo tiriamas tik tuo aspektu, kuriuo jo atitiktį Konstitucijai ginčijo pareiškėjas – Respublikos Prezidentas. Kiti (su mokslinių straipsnių paskelbimu į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes įtrauktuose leidiniuose nesusiję) šiame punkte nustatyti formalūs reikalavimai vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims toje konstitucinės justicijos byloje nebuvo tyrimo dalykas jų atitikties Konstitucijai aspektu, kaip antai reikalavimai, kad habilitacijos siekiantis mokslininkas po to, kai jam buvo suteiktas daktaro laipsnis, būtų paskelbęs būtent ne mažiau kaip 15 mokslinių straipsnių (nebent jis būtų monografijos autorius ar kolektyvinės monografijos bendraautoris), kad šie straipsniai būtų paskelbti būtent recenzuojamuose periodiniuose mokslo leidiniuose, kad jis būtų

išleidęs būtent ne mažiau kaip 10 autorinių lankų mokslinę monografiją ar būtų kolektyvinės mokslinės monografijos, kurioje jo asmeninis indėlis sudaro ne mažiau kaip 10 autorinių lankų, bendraautoris, kad tokios monografijos būtų recenzuotos, išleistos būtent ne mažiau kaip prieš metus iki prašymo atlikti habilitacijos procedūrą padavimo, platinamos per knygynus, atitiktų švietimo ir mokslo ministro nustatytus reikalavimus ir kt.

9. Pabrėžtina, kad Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto nuostatos „abiem atvejais būtina, kad ne mažiau kaip 2 moksliniai straipsniai būtų skelbti leidiniuose, įtrauktuose į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes“ ir „iš kurių bent vienas skelbtas leidinyje, įtrauktame į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes“ buvo visuminio teisinio reguliavimo, skirto reikalavimams vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims nustatyti, sudedamoji dalis.

Habilitacijos tvarkos 3 punkte buvo nustatyta, kad habilitacijos siekiantis mokslininkas turi būti įvykdęs šiuos reikalavimus:

„3.1. po to, kai jam suteikiamas daktaro laipsnis, yra paskelbęs ne mažiau kaip 15 mokslinių straipsnių recenzuojamuose periodiniuose mokslo leidiniuose. Jeigu mokslininkas ne mažiau kaip prieš metus iki prašymo atlikti habilitacijos procedūrą padavimo yra išleidęs ne mažiau kaip 10 autorinių lankų recenzuotą mokslinę monografiją ar yra ne mažiau kaip prieš metus išleistos kolektyvinės recenzuotos mokslinės monografijos, kurioje jo asmeninis indėlis sudaro ne mažiau kaip 10 autorinių lankų, bendraautoriumi, šios Habilitacijos tvarkos 7 punkte nurodytos komisijos sprendimu paskelbtų mokslinių straipsnių gali būti mažiau, bet ne mažiau kaip 8. Monografija turi būti platinama per knygynus ir atitikti švietimo ir mokslo ministro nustatytus reikalavimus. Abiem atvejais būtina, kad ne mažiau kaip 2 moksliniai straipsniai būtų skelbti leidiniuose, įtrauktuose į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes. Iš mokslininko, atlikusio reikšmingų eksperimentinės plėtros darbų (parduotos licencijos, technologijos ir panašiai), atsižvelgiant į eksperimentinės plėtros darbų svarbą, šios Habilitacijos tvarkos 7 punkte nurodytos komisijos įvertintą universiteto senato ar mokslinių tyrimų įstaigos tarybos nustatyta tvarka, taip pat mokslininko, išleidusio vadovėlių aukštosioms mokykloms, šios Habilitacijos tvarkos 7 punkte nurodytos komisijos sprendimu gali būti reikalaujama mažiau mokslinių straipsnių, tačiau ne mažiau kaip 8, iš kurių bent vienas skelbtas leidinyje, įtrauktame į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes;

3.2. parengęs habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalgą <...>, kurioje apibendrinamos pristatomos publikacijos ir apžvelgiami pagrindiniai darbų rodikliai. Apžvalgoje pateikiamas apibendrinamų mokslinių publikacijų sąrašas. Apžvalgos galima nerengti, jeigu šios Tvarkos 3.1 punkte nurodyta monografija atitinka šio punkto reikalavimus. Rekomenduojama apžvalgos apimtis – iki vieno autorinio lanko.“

10. Konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime išdėstytos oficialios konstitucinės doktrinos nuostatos, kuriomis vadovaujantis minėtos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto nuostatos buvo pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai, taikytinos ne tik šioms nuostatomis, bet ir visuminiam su formaliais reikalavimais vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims susijusių santykių teisiniam reguliavimui, taigi ir kitoms Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto nuostatomis (taip pat su juo tiesiogiai susijusiam kituose Habilitacijos tvarkos punktuose, gal ir kituose Vyriausybės teisės aktuose, nustatytam teisiniam reguliavimui).

11. Pabrėžtina ir tai, kad, kaip minėta, Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime konstatuota, kad „teisės aktuose įtvirtinti reikalavimai, jog mokslininkas, pretenduojantis eiti tam tikras pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, turi būti paskelbęs tam tikrą kiekį mokslo darbų ir tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami“, kad „minėti formalūs reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų ir tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, gali būti vieni iš ypač svarbių mokslo darbų reikšmingumo, taigi ir mokslininko kvalifikacijos vertinimo, kriterijų“, tačiau „vien formalūs rodikliai, kaip antai: tokie formalūs reikalavimai, kaip tas, kad leidinys prieš jį paskelbiant būtų recenzuotas ir pan., ne visada leidžia atskleisti tikrąją mokslininko kvalifikaciją ir jo mokslo darbų vertę, reikšmingumą“. Konstatuota ir tai, kad „reikalavimų, kuriuos turi būti įvykdęs mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema turi būti tokia, kad apie mokslininko kvalifikaciją ir jo mokslinio darbo vertę, reikšmingumą būtų galima spręsti ne vien pagal jo paskelbtų mokslo darbų kiekį, taip pat ne vien pagal tai, per kokį laikotarpį šie mokslo darbai (mokslo straipsniai) yra paskelbti ir kokiuose mokslo leidiniuose (referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse ar tokiuose, kurie nėra jose referuojami) jie yra paskelbti, bet visų pirma pagal mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujoms mokslinių tyrimų sritims susiformuoti ir pan.“, taip kad „vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi“, ir kad „mokslo darbų vertei, reikšmingumui kokybei įvertinti nepakanka, kad jie atitiktų vien kokius nors nustatytus formalius skaidos, taip pat ir tarptautinės, reikalavimus, – tam visų pirma būtinas itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų, taip pat ir tų, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinis vertinimas“.

Minėtame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota ir tai, kad „svarbiausias kriterijus,

liudijantis mokslininko kvalifikaciją, be abejo, yra jo paskelbtų mokslo darbų reikšmingumas, kuris negali būti nustatomas vien pagal tai, ar šie mokslo darbai yra paskelbti būtent tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse“, taip pat kad „tikrai reikšmingi mokslo darbai dažnai skelbiami ir tokiuose labai autoritetinguose, plačiosios mokslo visuomenės pripažįstamuose mokslo leidiniuose, kurie nėra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, be to, tikrai reikšmingi mokslo darbai dažnai skelbiami ir kitais būdais (pvz., išleidžiant reikšmingą monografiją ar kitą leidinį, įvairių autorių parengtų straipsnių, kuriuose nagrinėjamos reikšmingos problemos, rinkinius, ir kt.)“.

12. Todėl nors Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime prieštaraujančiomis Konstitucijai buvo pripažintos tik dvi nurodytos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto nuostatos (įtvirtinusios reikalavimą vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims ne mažiau kaip tam tikrą nustatytą kiekį mokslinių straipsnių būti paskelbus į Mokslinės informacijos instituto duomenų bazes įtrauktuose leidiniuose), Vyriausybė, vadovaudamasi *inter alia* čia pacituotomis oficialios konstitucinės doktrinos nuostatomis, pagal Konstituciją privalo atitinkamai pataisyti visą šiame Habilitacijos tvarkos punkte nustatytą teisinį reguliavimą (taip pat su juo tiesiogiai susijusį kituose Habilitacijos tvarkos punktuose, gal ir kituose Vyriausybės teisės aktuose, nustatytą teisinį reguliavimą), kad naujai nustatytas teisinis reguliavimas neprieštarautų aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, derėtų su Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime išdėstyta oficialia konstitucine doktrina.

13. Tai ligi šiol nėra padaryta.

Konstatuotina, kad to nepadarius teisinė situacija, susijusi su vadinamąja habilitacijos procedūra, yra ne tik nepakankamai apibrėžta, bet ir iš esmės ydinga bei taisytina: pagal Vyriausybės nustatytą (ir nepakeistą) teisinį reguliavimą vadinamosios habilitacijos siekiančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų kvalifikacija ir jų mokslinio darbo vertė, reikšmingumas ir toliau gali būti vertinami ne pagal tų asmenų mokslinio darbo naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o vien pagal minėtame Habilitacijos tvarkos punkte nurodytus formalius kriterijus (rodiklius). Visa tai sudaro prielaidas ir teisiniams ginčams kilti.

Pažymėtina, jog tai, kad (kaip Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 29 d. posėdyje teigė suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovas) gali būti keičiami kurie nors įstatymai, Vyriausybės neatleidžia nuo minėtos konstitucinės pareigos vykdymo, juolab kad įstatymų priėmimas ir keitimas yra Seimo, o ne Vyriausybės prerogatyva; Vyriausybė negali vadovautis dar nepriimtais įstatymais.

14. Tai, kas šiame Konstitucinio Teismo sprendime yra konstatuota apibūdinant su vadinamąja habilitacijos procedūra susijusią teisinę situaciją, susidariusią įsigaliojus Konstitucinio

Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimui, *mutatis mutandis* pasakytina ir apie minėtam Konstitucinio Teismo nutarimui įsigaliojus susiklosčiusią teisinę situaciją, susijusią su formaliais minimaliais kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai.

15. Minėta, kad Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime neprieštaraujančiomis Konstitucijai buvo pripažintos Aprašo 3.1 punkto nuostatos, kad į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas gali pretenduoti mokslininkai, kurie atliko habilitacijos procedūrą arba turi habilituoto daktaro mokslo laipsnį ir per pastaruosius 5 metus įvykdė bent vieną iš šių reikalavimų: „3.1.2. paskelbė mokslo straipsnių periodiniuose, tęstiniuose arba vienkartinuose tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose <...>“; „3.1.3. paskelbė <...> ir bent vieną mokslo straipsnį periodiniame ar tęstiniame tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje“; „3.1.4. <...> ir paskelbė bent vieną mokslo straipsnį tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje“.

16. Konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, Aprašo 3.1 punkto nuostatos buvo tiriamos tik tuo aspektu, kuriuo jo atitiktį Konstitucijai ginčijo pareiškėjas – Respublikos Prezidentas, būtent tuo aspektu, kad pagal tą punktą į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas gali pretenduoti mokslininkai, kurie atliko habilitacijos procedūrą arba turi habilituoto daktaro mokslo laipsnį ir per pastaruosius 5 metus įvykdė bent vieną iš šių reikalavimų: paskelbė mokslo straipsnių periodiniuose, tęstiniuose arba vienkartinuose tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose (3.1.2 punktas), paskelbė (be reikšmingo mokslo darbo ar vadovėlio aukštajai mokyklai) bent vieną mokslo straipsnį periodiniame ar tęstiniame tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje (3.1.3 punktas), paskelbė (be reikšmingų mokslo šaltinių publikacijų ar atliktų reikšmingų mokslo taikomųjų darbų) bent vieną mokslo straipsnį tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje (3.1.4 punktas). Kitos šio punkto nuostatos toje konstitucinės justicijos byloje nebuvo tyrimo dalykas jų atitikties Konstitucijai aspektu.

17. Kartu pabrėžtina, kad minėtos nuostatos yra visuminio su formaliais minimaliais kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai, susijusių santykių teisinio reguliavimo sudedamoji dalis, kartu ir Aprašo 3.1 punkto sudedamoji dalis.

Todėl Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime išdėstytos oficialios konstitucinės doktrinos nuostatos, kuriomis vadovaujantis minėtos Aprašo 3.1 punkto nuostatos buvo pripažintos neprieštaraujančiomis Konstitucijai, taikytinos ne tik šioms nuostatomis, bet ir visuminiam su formaliais minimaliais kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai, susijusių

santykių teisiniam reguliavimui, taigi ir kitoms Aprašo 3.1 punkto nuostatom (taip pat su juo tiesiogiai susijusiam kituose šio aprašo punktuose, gal ir kituose Vyriausybės teisės aktuose, nustatytam teisiniam reguliavimui).

18. Pagal Aprašo 3 punktą „į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas gali pretenduoti mokslininkai, kurie Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimo Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ <...> nustatyta tvarka atliko habilitacijos procedūrą arba turi habilituoto daktaro mokslo laipsnį ir per pastaruosius 5 metus įvykdė bent vieną iš šių reikalavimų:

„3.1.1. paskelbė reikšmingą mokslo monografiją, studiją, fundamentinį ir originalų teorinį mokslo darbą, išleistą pripažintoje leidykloje;

3.1.2. paskelbė mokslo straipsnių periodiniuose, tęstiniuose arba vienkartinuose tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose ir vadovavo sėkmingam mokslo daktarų parengimui arba parengė metodinių priemonių;

3.1.3. paskelbė reikšmingą mokslo darbą ar vadovėlį aukštajai mokyklai ir bent vieną mokslo straipsnį periodiniame ar tęstiniame tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje;

3.1.4. paskelbė reikšmingų mokslo šaltinių publikacijų arba atliko reikšmingų mokslo taikomųjų darbų ir paskelbė bent vieną mokslo straipsnį tarptautinėse duomenų bazėse referuojamame leidinyje“.

19. Minėta, jog Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime reikalavimas, kad į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai mokslinius straipsnius būtų paskelbę pripažintose tarptautinėse duomenų bazėse (kurių sąrašą sudaro Lietuvos mokslo taryba) referuojamuose leidiniuose (*inter alia* Mokslinės informacijos instituto duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose), nebuvo pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai dėl to, kad visuminis teisinis reguliavimas neužkirto kelio į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduoti ir mokslininkams, nepaskelbusiems mokslo straipsnių tokiose duomenų bazėse referuojamuose mokslo leidiniuose, jeigu jie buvo įvykdę kitą, alternatyvų reikalavimą.

Konkrečiai dėl ginčytų Aprašo 3.1 punkto nuostatų Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime konstatuota, kad „Aprašo <...> 3.1.2, 3.1.3 ir 3.1.4 punktuose nustatytas teisinis reguliavimas, vertinamas kartu su Aprašo <...> visame 3 punkte ir Aprašo <...> 3.1.1 punkte nustatytu teisiniu reguliavimu, neužkerta kelio į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduoti ir tiems mokslininkams, kurie nėra paskelbę mokslo straipsnių tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse“, taip pat kad „Aprašo <...> 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų nuostatose nėra įtvirtinta, kad mokslo straipsniai leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, turi būti skelbiami būtent kuria nors užsienio, o ne lietuvių kalba. Reikalavimo, neleidžiančio mokslinių straipsnių skelbti lietuvių kalba, nei Aprašo <...> 3.1 punkto ginčijamose nuostatose, nei kitose Aprašo nuostatose nėra. Vien tai, kad mokslinių

straipsnių skelbimas leidiniuose lietuvių kalba gali apsunkinti, o neretai ir apsunkina galimybes tokius leidinius referuoti tarptautinėse duomenų bazėse, savaime negali būti pakankamas pagrindas konstatuoti, kad taip yra nepaisoma lietuvių kalbos, kaip valstybinės kalbos, statuso“.

20. Taigi minėto alternatyvaus reikalavimo buvimas buvo pakankamas pagrindas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime pripažinti, kad ginčijamos Aprašo 3.1 punkto nuostatos neprieštarauja Konstitucijai, tačiau tai savaime neaprobuoja kaip Konstituciją atitinkančio visuminio su formaliais minimaliais kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai, susijusių santykių teisinio reguliavimo, taigi ir viso Aprašo 3.1 punkte nustatyto teisinio reguliavimo, kurio daug nuostatų, kaip minėta, toje konstitucinės justicijos byloje nebuvo tyrimo dalykas atitikties Konstitucijai aspektu.

Vadinasi, toks Aprašo 3.1 punkto nuostatų pripažinimas neprieštaraujančiomis Konstitucijai anaipol nereiškia, kad Vyriausybė neturi pareigos, paisydama Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime išdėstytos oficialios konstitucinės doktrinos (*inter alia* tų nuostatų, kurios yra pacituotos šiame Konstitucinio Teismo sprendime), pataisyti šiame punkte nustatyto teisinio reguliavimo (bei teisinio reguliavimo, nustatyto su šiuo punktu susijusiuose kituose minėto aprašo punktuose, gal ir kituose Vyriausybės teisės aktuose); šis teisinis reguliavimas taisytinas taip, kad būtų nustatyta pakankamai lanksti minimalių kvalifikacinių reikalavimų, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai, sistema, įtvirtinanti ir alternatyvius kriterijus, leidžiančius įvertinti mokslininko kvalifikaciją ir tinkamumą eiti atitinkamas pareigas atitinkamose institucijose visų pirma pagal jo paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, o ne vien pagal formalius (kiekybinius) kriterijus.

21. Tai ligi šiol nėra padaryta. Vadinasi, nėra panaikintos prielaidos susidaryti tokioms situacijoms, kai, adekvačiai įvertinus mokslininkų mokslinio darbo naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., taigi ir jų kvalifikaciją, nėra galimybių priimti tiems mokslininkams palankaus sprendimo dėl jų tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje. Nepataisius atitinkamo teisinio reguliavimo, sudaromos prielaidos ir teisiniams ginčams kilti.

22. Vyriausybė, pagal Konstituciją privalanti visą su formaliais reikalavimais vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims, taip pat visą su formaliais minimaliais kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai, susijusių santykių teisinį reguliavimą (nustatytą teisės aktuose, tirtuose konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, taip pat su tuo teisiniu reguliavimu tiesiogiai susijusį kituose Vyriausybės teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą) pataisyti taip, kad

vardinamosios habilitacijos siekiančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų bei į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojančių mokslininkų kvalifikacija ir jų mokslinio darbo vertė, reikšmingumas galėtų būti vertinami ne vien pagal formalius (kiekybinius) kriterijus (rodiklius), bet ir pagal tų asmenų mokslinio darbo naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., turi paisyti ir Konstitucijoje įtvirtintos aukštųjų mokyklų autonomijos.

23. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime, su Konstitucija nebūtų nesuderinamas toks teisinis reguliavimas, ypač atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, kai mokslininko kvalifikacijos vertinimo konkrečius kriterijus, atsižvelgdamos į mokslo ir akademinę bendruomenę tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, nusistatytų pačios aukštosios mokyklos.

Vadinasi, tai, kad Vyriausybės teisės aktais yra nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, nereiškia, kad aukštosios mokyklos neturi teisės nustatyti dar ir papildomus tokių mokslo darbų vertinimo kriterijus, kurie leistų mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan.

Taigi aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatytu teisiniu reguliavimu, gali būti išplėsti.

24. Tačiau pabrėžtina, kad Konstitucijoje įtvirtinta aukštųjų mokyklų autonomija toli gražu nesuponuoja to, kad įgaliojimai nustatyti konkrečius mokslininko kvalifikacijos vertinimo kriterijus (atsižvelgiant į mokslo ir akademinę bendruomenę tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus) gali būti suteikti visoms aukštosioms mokykloms. Priešingai, aukštųjų mokyklų teisės, kuriomis jos naudojasi, gali būti (paisant Konstitucijos) diferencijuojamos pagal įvairius svarbius kriterijus, *inter alia* pagal tai, koks yra šių aukštųjų mokyklų statusas (ar jos yra universitetai, ar ne), kokio lygio aukštąjį išsilavinimą jos teikia jose besimokantiems asmenims, kokias studijų programas jos vykdo, koks yra jų mokslinis potencialas ir pan.

25. Be to, tai, kad aukštosios mokyklos turi teisę nustatyti papildomus mokslo darbų vertinimo kriterijus, kuriais vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, nereiškia, kad galima nepaisyti valstybės (jos institucijų) pagal savo kompetenciją (ir paisant

Konstitucijos, taip pat Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarime išdėstytos oficialios konstitucinės doktrinos) nustatytų formalių reikalavimų vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims, taip pat formalių bendrųjų minimalių kvalifikacinių reikalavimų, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai.

26. Pažymėtina ir tai, kad negali būti paneigti aukštųjų mokyklų įgaliojimai interpretuoti taikomas Habilitacijos tvarkos ir Aprašo nuostatas. *Inter alia* negali būti paneigti aukštųjų mokyklų įgaliojimai interpretuoti (ir atitinkamai taikyti, taip pat ir nustatyti lokalinį teisinį reguliavimą) Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto nuostatas dėl „recenzuojamų periodinių mokslo leidinių“, „recenzuotų mokslinių monografijų“, „asmeninio indėlio kolektyvinėje recenzuotoje mokslinėje monografijoje“, „kolektyvinių recenzuotų mokslinių monografijų bendraautorių“, „monografijų platinimo per knygynus“, „reikšmingų eksperimentinės plėtros darbų“, „eksperimentinės plėtros darbų svarbos“, „vadovėlių aukštosioms mokykloms“, taip pat Aprašo 3.1 punkto nuostatas dėl „reikšmingų mokslo monografijų, studijų, fundamentinių ir originalių teorinių mokslo darbų“, „pripažintų leidyklų“, „sėkmingo mokslo daktarų parengimo“, „metodinių priemonių“, „reikšmingų mokslo darbų ar vadovėlių aukštajai mokyklai“, „reikšmingų mokslo šaltinių publikacijų“, „reikšmingų mokslo taikomųjų darbų“. Šios nuostatos interpretuotinos ne (arba ne vien) kiekybiškai.

27. Kita vertus, pabrėžtina ir tai, kad interpretuodamos ir taikydamos šias (bei kitas) teisės aktų nuostatas bei nustatydamos atitinkamą lokalinį teisinį reguliavimą, taip pat ir susijusį su reikalavimais vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims, taip pat su kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai (ypač jeigu aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatytu teisiniu reguliavimu, būtų išplėsti), aukštosios mokyklos neturi sudaryti prielaidų tam, kad vadinamąją habilitacijos procedūrą galėtų pereiti ir profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas užimti asmenys, kurių mokslo darbai nėra reikšmingi, vadinasi, ir jų kvalifikacija nėra pakankama atitinkamoms pareigoms. Jeigu būtų sudarytos tokios prielaidos, mokslo vardai ir mokslo darbų vertė – ne tik atitinkamose aukštosiose mokyklose, bet ir visoje šalyje – tikrai galėtų būti devaluoti, smuktų Lietuvos mokslo lygis, suprastėtų studijų aukštosiose mokyklose kokybė; į tokį pavojų atkreipė dėmesį ir Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 29 d. posėdyje kalbėję specialistai.

28. Ypač pabrėžtina, kad aukštosios mokyklos (ir valstybinės, ir nevalstybinės) pagal Konstituciją ne tik naudojasi autonomija, bet ir vykdo svarbią socialinę funkciją – teikia aukštąjį išsilavinimą, o deramo, kokybiško aukštojo išsilavinimo teikimas neįmanomas be aukšto lygio mokslinių tyrimų, taigi ir be aukštos kvalifikacijos mokslininkų. Aukštųjų mokyklų autonomija

negali būti nesiejama su jų misija rengti aukštąjį išsilavinimą įgijusius įvairių sričių specialistus, atitinkančius visuomenės ir valstybės poreikius, taigi ir su didele aukštųjų mokyklų atsakomybe už aukštojo mokslo kokybę.

Prielaidų devaluoti mokslo vardus ir mokslo darbų vertę sudarymas kartu reikštų, kad yra sudaromos prielaidos pažeisti ir kitų asmenų teises, visų pirma iš Konstitucijos kylančią žmogaus teisę siekti aukštojo mokslo, suponuojančią, kaip savo 2002 m. sausio 14 d., 2007 m. birželio 7 d. nutarimuose yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, valstybės pareigą sudaryti prielaidas šią teisę įgyvendinti. Konstatuotina, kad minėta žmogaus konstitucinė teisė suponuoja aukštųjų mokyklų pareigą teikti besimokantiejiems ne bet kokią, bet deramą, kokybišką išsilavinimą, ji taip pat suponuoja besimokančiųjų teisę reikalauti iš aukštųjų mokyklų, kuriose jie mokosi, būtent tokio – deramo, kokybiško – aukštojo išsilavinimo. Jeigu būtų nepaisoma šių konstitucinių imperatyvų (o prielaidų devaluoti mokslo vardus ir mokslo darbų vertę sudarymas kaip tik ir reikštų, kad šių imperatyvų nepaisoma), būtų pagrindas suabejoti, ar atitinkama aukštoji mokykla pagrįstai ir tinkamai naudojami Konstitucijoje įtvirtinta autonomija ir ar jai pagrįstai ir teisėtai pripažįstamas aukštosios mokyklos statusas.

29. Pabrėžtina, kad konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, buvo ginčijamas Vyriausybės nustatytas teisinis reguliavimas, skirtas tam tikrų mokslininkų mokslo darbams, taigi ir kvalifikacijai, vertinti, kai sprendžiama dėl tų mokslininkų habilitacijos ir tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje (individualaus vertinimo aspektas), o ne atitinkamos valstybinės mokslo ir studijų institucijos „mokslinei produkcijai“ (toje institucijoje dirbančių mokslininkų mokslo darbams) – tos institucijos veiklos rezultatams vertinti, kai nuo tokio vertinimo priklauso tos institucijos veiklos (vadinasi, ir joje dirbančių mokslininkų mokslinės veiklos) finansavimas (institucinio vertinimo aspektas) (minėta, kad šių dviejų mokslinės veiklos vertinimo aspektų skirtumą pabrėžė ir kai kurie Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 29 d. posėdyje kalbėję specialistai).

Todėl tai, kad Vyriausybė pagal Konstituciją privalo visą su formaliais reikalavimais vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims, taip pat visą su formaliais minimaliais kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai, susijusių santykių teisinį reguliavimą (nustatytą konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, tirtuose teisės aktuose, taip pat su juo tiesiogiai susijusių kituose Vyriausybės teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą) pataisyti taip, kad vadinamosios habilitacijos siekiančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų bei į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretendujančių mokslininkų

kvalifikacija ir jų mokslinio darbo vertė, reikšmingumas galėtų būti vertinama ne vien pagal formalius (kiekybinius) kriterijus (rodiklius), bet ir pagal tų asmenų mokslinio darbo naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., nereiškia, kad tokie pat reikalavimai savaime taikytini ir teisiniam reguliavimui (taip pat ir tam, kurį nustato Vyriausybė), skirtam valstybinių mokslo ir studijų institucijų „mokslinei produkcijai“ (atitinkamose institucijose dirbančių mokslininkų mokslo darbams) – jų veiklos rezultatams vertinti, kai nuo tokio vertinimo priklauso tos institucijos veiklos (vadinasi, ir joje dirbančių mokslininkų mokslinės veiklos) finansavimas.

30. Respublikos Prezidento prašomos išaiškinti Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatos aiškinamos atsižvelgiant į šias (t. y. šio Konstitucinio Teismo sprendimo motyvuojamosios dalies II skyriuje išdėstytas) nuostatas.

III

1. Respublikos Prezidentas *inter alia* prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinasi, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“ reiškia, kad vertinant mokslininko mokslo darbų reikšmingumą turi būti ne vien atsižvelgiama į formalius kriterijus atitinkančius mokslo darbus, bet ir vertinama visa jo mokslinė veikla.

2. Atsižvelgiant į šio Konstitucinio Teismo sprendimo motyvuojamosios dalies II skyriuje išdėstytas nuostatas konstatuotina, kad vertinant humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumą, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, jokie formalūs (kiekybiniai) kriterijai (*inter alia* paskelbtų mokslo darbų kiekis, apimtis, tai, kokiuose mokslo leidiniuose jie paskelbti, laikotarpis, per kurį mokslo darbai turi būti paskelbti, leidinio recenzavimas prieš jį paskelbiant ir kt.) negali būti suabsoliutinami, kad teisės aktais turi būti nustatyti ir alternatyvūs kriterijai, leidžiantys įvertinti mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę,

reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan. (tačiau tai nereiškia, kad tokie pat reikalavimai savaime taikytini ir teisiniam reguliavimui, skirtam valstybinių mokslo ir studijų institucijų „mokslinei produkcijai“ – jų veiklos rezultatams vertinti, kai nuo tokio vertinimo priklauso tos institucijos veiklos (vadinasi, ir joje dirbančių mokslininkų mokslinės veiklos) finansavimas). Nustatant teisinį reguliavimą, susijusį su reikalavimais vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims, taip pat su kvalifikaciniais reikalavimais, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai, turi būti paisoma Konstitucijoje įtvirtintos aukštųjų mokyklų autonomijos. Dabartinis Vyriausybės nustatytas teisinis reguliavimas turi būti pataisytas atitinkamai.

Kartu pabrėžtina, kad negali būti sudaryta prielaidų devaluoti mokslo vardus ir mokslo darbų vertę, taigi ir pabloginti studijų aukštosiose mokyklose kokybę. Be to, čia išdėstytos nuostatos nereiškia, kad galima nepaisyti valstybės (jos institucijų) pagal savo kompetenciją nustatytų formalių reikalavimų vadinamosios habilitacijos siekiantiems humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbantiems asmenims, taip pat formalių bendrųjų minimalių kvalifikacinių reikalavimų, kuriuos turi atitikti į profesoriaus ar vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas pretenduojantys mokslininkai.

3. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinasi, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“ reiškia ir tai, kad vertinant humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumą, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, jokie formalūs (kiekybiniai) kriterijai negali būti suabsoliutinami, teisės aktais turi būti nustatyti ir alternatyvūs kriterijai, leidžiantys įvertinti mokslininko paskelbtų mokslo darbų

vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan.; šios Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatos suponuoja Vyriausybės pareigą pakoreguoti šiuo metu jos teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą taip, kad jis atitiktų minėtame Konstitucinio Teismo nutarime išdėstytą oficialią konstitucinę doktriną.

IV

1. Respublikos Prezidentas 2007 m. gruodžio 13 d. dekretu *inter alia* prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinasi, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“ reiškia, kad Vyriausybė gali nustatyti vien formalius kriterijus mokslo darbams vertinti ir nepalikti teisės aukštosioms mokykloms nustatyti kitų, alternatyvių kriterijų, kurie leistų įvertinti visų asmens mokslo darbų reikšmingumą ir kokybę, taip pat ar minėto Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 20 punkto nuostata „Kai yra sprendžiama, kokius reikalavimus turi atitikti mokslininkas, kad būtų galima konstatuoti, jog jo kvalifikacija yra tokia, kad jis gali pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, turi būti atidžiai įsiklausoma į valstybinių ir kitų autoritetinių mokslo institucijų, vienijančių įvairių mokslo sričių ir krypčių mokslininkus, nuomonę“ ir IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Kuriant mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą turi būti atidžiai įsiklausoma į mokslo ir akademinės bendruomenės nuomonę; Konstitucija nedraudžia ir tokio teisinio reguliavimo, kad būtent mokslo ir akademinės bendruomenės tikrai atstovaujanti, iš autoritetinių mokslininkų susidedanti institucija (ar institucijos) turėtų įgaliojimus pati nustatyti mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemas, įtvirtinti pagrindinius mokslo darbų vertinimo kriterijus, reguliuoti kitus su tuo susijusius svarbiausius santykius. Su Konstitucija nebūtų nesuderinamas ir toks teisinis reguliavimas, ypač atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, kad mokslininko kvalifikacijos

vertinimo konkrečius kriterijus, atsižvelgdamos į minėtos mokslo ir akademinėi bendruomenei tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, galėtų nusistatyti pačios aukštosios mokyklos“ reiškia, kad Vyriausybės diskrecija nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis yra vertinamas mokslo darbų reikšmingumas, yra ribota ir kad minėtus kriterijus gali nustatyti ne vien Vyriausybė, bet ir aukštosios mokyklos, taip pat išaiškinti, kokį Vyriausybės ir aukštųjų mokyklų „diskrecijų santykį“ minėtos nuostatos suponuoja.

2. Šie prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatas pateikusio pareiškėjo – Respublikos Prezidento keliami klausimai yra tarpusavyje susiję, todėl atitinkamos minėto Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos aiškintinos kartu.

3. Atsižvelgiant į šio Konstitucinio Teismo sprendimo motyvuojamosios dalies II skyriuje išdėstytas nuostatas konstatuotina, kad Vyriausybės diskrecija nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, yra ribota – ją riboja Konstitucija. Vyriausybės nutarimai turi būti grindžiami įstatymais, juose negali būti nuostatų, konkuruojančių su įstatymuose nustatyto teisiniu reguliavimu. Vyriausybė, nustatydamas minėtus kriterijus, privalo paisyti ir Konstitucijoje įtvirtintos aukštųjų mokyklų autonomijos. Vyriausybė negali nustatyti vien formalių kriterijų, kuriais vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, ir nenustatyti tokių mokslo darbų vertinimo kriterijų, kurie leistų mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., taip pat nepalikti teisės aukštosioms mokykloms nustatyti dar ir papildomus tokių mokslo darbų vertinimo kriterijus, kurie taip pat leistų mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan. Pagal Konstituciją gali būti nustatytas ir toks teisinis reguliavimas, kai minėtus kriterijus, atsižvelgdamos į mokslo ir akademinėi bendruomenei tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, nusistatytų pačios aukštosios mokyklos; aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatyto teisiniu reguliavimu, gali būti išplėsti. Konstatuotina ir tai, kad Vyriausybės įgaliojimai nustatyti minėtus kriterijus taip pat nepaneigia aukštųjų mokyklų įgaliojimų interpretuoti Vyriausybės nustatyto teisinio reguliavimo taip, kad mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą būtų galima vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką

naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptių formavimui ir pan.

Kartu pažymėtina, kad aukštosios mokyklos privalo paisyti minėtų Vyriausybės pagal jos kompetenciją nustatytų formalių kriterijų, kurie jokių būdu negali būti suabsoliutinti ir neturėti alternatyvų, leidžiančių įvertinti mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptių formavimui ir pan.

4. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptių formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinas, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“, III skyriaus 20 punkto nuostata „Kai yra sprendžiama, kokius reikalavimus turi atitikti mokslininkas, kad būtų galima konstatuoti, jog jo kvalifikacija yra tokia, kad jis gali pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, turi būti atidžiai įsiklausoma į valstybinių ir kitų autoritetinių mokslo institucijų, vienijančių įvairių mokslo sričių ir kryptių mokslininkus, nuomonę“ ir IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Kuriant mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą turi būti atidžiai įsiklausoma į mokslo ir akademinės bendruomenės nuomonę; Konstitucija nedraudžia ir tokio teisinio reguliavimo, kad būtent mokslo ir akademinės bendruomenės tikrai atstovaujanti, iš autoritetinių mokslininkų susidedanti institucija (ar institucijos) turėtų įgaliojimus pati nustatyti mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemas, įtvirtinti pagrindinius mokslo darbų vertinimo kriterijus, reguliuoti kitus su tuo susijusius svarbiausius santykius. Su Konstitucija nebūtų nesuderinamas ir toks teisinis reguliavimas, ypač atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, kad mokslininko kvalifikacijos vertinimo konkrečius kriterijus, atsižvelgdamos į minėtos mokslo ir akademinės bendruomenės tikrai atstovaujančios, iš autoritetinių mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, galėtų nusistatyti pačios aukštosios mokyklos“ reiškia ir tai, kad: Vyriausybės diskreciją nustatyti kriterijus, kuriais

vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, riboja *inter alia* tai, kad pagal Konstituciją Vyriausybė negali nustatyti vien formalių kriterijų, kuriais vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, ir nenustatyti tokių mokslo darbų vertinimo kriterijų, kurie leistų mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptių formavimui ir pan., taip pat nepalikti teisės aukštosioms mokykloms nustatyti dar ir papildomus tokių mokslo darbų vertinimo kriterijus, kurie taip pat leistų mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptių formavimui ir pan.; aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatytu teisiniu reguliavimu, gali būti išplėsti; šios Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo nuostatos suponuoja Vyriausybės pareigą pakoreguoti šiuo metu jos teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą taip, kad jis atitiktų minėtame Konstitucinio Teismo nutarime išdėstytą oficialią konstitucinę doktriną.

V

1. Respublikos Prezidentas 2007 m. gruodžio 13 d. dekretu *inter alia* prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Reikalavimų, kuriuos turi būti įvykdęs mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema turi būti tokia, kad apie mokslininko kvalifikaciją ir jo mokslinio darbo vertę, reikšmingumą būtų galima spręsti ne vien pagal jo paskelbtų mokslo darbų kiekį, taip pat ne vien pagal tai, per kokį laikotarpį šie mokslo darbai (mokslo straipsniai) yra paskelbti ir kokiuose mokslo leidiniuose (referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse ar tokiuose, kurie nėra jose referuojami) jie yra paskelbti, bet visų pirma pagal mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujoms mokslinių tyrimų sritims susiformuoti ir pan. Minėta, jog vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi. Mokslo darbų vertei, reikšmingumui, kokybei įvertinti nepakanka, kad jie atitiktų vien kokius nors nustatytus formalius skaidos, taip pat ir tarptautinės, reikalavimus, – tam visų pirma būtinas itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų, taip pat ir tų, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinis vertinimas“ reiškia, kad Vyriausybė, užtikrindama

konstitucinių mokslo ir mokslinių tyrimų laisvės, aukštųjų mokyklų autonomijos ir teisinės valstybės principų įgyvendinimą, turi pareigą įtvirtinti kvalifikuoto ir nešališko mokslo darbų, įskaitant ir tuos, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinio vertinimo sistemą.

2. Atsižvelgiant į šio Konstitucinio Teismo sprendimo motyvuojamosios dalies II skyriuje išdėstytas nuostatas konstatuotina, kad gali būti nustatomos įvairios mokslo darbų ekspertinio vertinimo (taip pat ir humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumo vertinimo, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje) sistemos.

Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 7 d. nutarime nebuvo aiškinama, kokios tos vertinimo sistemos turėtų ar galėtų būti; tai nebus aiškinama ir šiame Konstitucinio Teismo sprendime (nes, kaip minėta, Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė). Kita vertus, konstatuota, kad vien formalūs rodikliai (kaip antai tam tikras kiekis paskelbtų mokslo darbų, jų skelbimas būtent tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, tam tikras laikotarpis, per kurį mokslo darbai turi būti paskelbti, tai, kad leidinys prieš jį paskelbiant būtų recenzuotas ir pan.), ne visada leidžia atskleisti tikrąją tokių mokslininkų kvalifikaciją ir jų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, taip pat tai, kad tam itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų (taip pat ir paskelbtų leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse), ekspertinis vertinimas yra būtinas kaip tik dėl to, kad humanitarinių ir socialinių mokslų srityse ir kryptyse dirbančių mokslininkų galimybės skelbti mokslo darbus, mokslinių tyrimų rezultatus tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, neretai yra menkesnės, ribotos. Taip pat konstatuota, kad kuriant mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą turi būti atidžiai įsiklausoma į mokslo ir akademinės bendruomenės nuomonę.

3. Atsižvelgiant į šio Konstitucinio Teismo sprendimo motyvuojamosios dalies II skyriuje išdėstytas nuostatas konstatuotina ir tai, kad teisinį reguliavimą, susijusį su minėta ekspertinio vertinimo sistema, gali nustatyti ir Vyriausybė; gali būti nustatytas ir toks teisinis reguliavimas, kai mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą (ar sistemas) nustato, pagrindinius mokslo darbų vertinimo kriterijus įtvirtina mokslo ir akademinė bendruomenei tikrai atstovaujanti, iš autoritetingų mokslininkų susidedanti institucija (ar institucijos); tačiau gali būti nustatytas ir toks teisinis reguliavimas, kai tą sistemą (ar sistemas), atsižvelgdamos į mokslo ir akademinė bendruomenei tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, nusistatytų pačios aukštosios mokyklos; aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatytu teisiniu reguliavimu, gali būti išplėsti.

Tačiau kad ir koks subjektas nustatytų teisinį reguliavimą, susijusį su ekspertinio vertinimo (taip pat ir humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumo vertinimo, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje) sistema, turi būti užtikrinta, kad mokslininkų (taip pat ir dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse) paskelbtų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, būtų vertinamas *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan.

4. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo motyvuojamosios dalies IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Reikalavimų, kuriuos turi būti įvykdęs mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema turi būti tokia, kad apie mokslininko kvalifikaciją ir jo mokslinio darbo vertę, reikšmingumą būtų galima spręsti ne vien pagal jo paskelbtų mokslo darbų kiekį, taip pat ne vien pagal tai, per kokį laikotarpį šie mokslo darbai (mokslo straipsniai) yra paskelbti ir kokiuose mokslo leidiniuose (referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse ar tokiuose, kurie nėra jose referuojami) jie yra paskelbti, bet visų pirma pagal mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujoms mokslinių tyrimų sritims susiformuoti ir pan. Minėta, jog vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi. Mokslo darbų vertei, reikšmingumui, kokybei įvertinti nepakanka, kad jie atitiktų vien kokius nors nustatytus formalius skaidos, taip pat ir tarptautinės, reikalavimus, – tam visų pirma būtinas itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų, taip pat ir tų, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinis vertinimas“ reiškia ir tai, kad: teisinį reguliavimą, susijusį su mokslo darbų ekspertinio vertinimo (taip pat ir humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumo vertinimo, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje) sistema, gali nustatyti ir Vyriausybė, tačiau gali būti nustatytas ir toks teisinis reguliavimas, kai tą sistemą (ar sistemas), atsižvelgdamos į mokslo ir akademinę bendruomenę tikrai atstovaujančios, iš autoritetinių mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, nusistatytų pačios aukštosios mokyklos; aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatytu teisiniu reguliavimu, gali būti išplėsti; teisinis reguliavimas, susijęs su minėto ekspertinio vertinimo sistema, turi užtikrinti, kad mokslininkų (taip pat ir dirbančių humanitarinių ir

socialinių mokslų srityse) paskelbtų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, būtų vertinamas *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 61 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

1. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2007, Nr. 52-2025) motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinasi, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“ reiškia ir tai, kad vertinant humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumą, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, jokie

formalūs (kiekybiniai) kriterijai negali būti suabsoliutinami, teisės aktais turi būti nustatyti ir alternatyvūs kriterijai, leidžiantys įvertinti mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptų formavimui ir pan.; šios minėto Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos suponuoja Vyriausybės pareigą pakoreguoti šiuo metu jos teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą taip, kad jis atitiktų minėtame Konstitucinio Teismo nutarime išdėstyta oficialią konstitucinę doktriną.

2. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2007, Nr. 52-2025) motyvuojamosios dalies III skyriaus 17 punkto nuostatos „reikalavimai būti paskelbus tam tikrą kiekį mokslo darbų leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, negali būti suabsoliutinami. Mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptų formavimui ir pan., o ne vien pagal tai, ar jie yra paskelbti tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse. <...> Vadinasi, jeigu teisės aktuose yra nustatoma, kad atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose gali eiti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, toks reikalavimas negali būti suabsoliutinamas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas“, III skyriaus 20 punkto nuostata „Kai yra sprendžiama, kokius reikalavimus turi atitikti mokslininkas, kad būtų galima konstatuoti, jog jo kvalifikacija yra tokia, kad jis gali pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, turi

būti atidžiai įsiklausoma į valstybinių ir kitų autoritetinių mokslo institucijų, vienijančių įvairių mokslo sričių ir krypčių mokslininkus, nuomonę“ ir IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Kuriant mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemą turi būti atidžiai įsiklausoma į mokslo ir akademinės bendruomenės nuomonę; Konstitucija nedraudžia ir tokio teisinio reguliavimo, kad būtent mokslo ir akademinėi bendruomenei tikrai atstovaujanti, iš autoritetinių mokslininkų susidedanti institucija (ar institucijos) turėtų įgaliojimus pati nustatyti mokslo darbų ekspertinio vertinimo sistemas, įtvirtinti pagrindinius mokslo darbų vertinimo kriterijus, reguliuoti kitus su tuo susijusius svarbiausius santykius. Su Konstitucija nebūtų nesuderinamas ir toks teisinis reguliavimas, ypač atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, kad mokslininko kvalifikacijos vertinimo konkrečius kriterijus, atsižvelgdamos į minėtos mokslo ir akademinėi bendruomenei tikrai atstovaujančios, iš autoritetinių mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, galėtų nusistatyti pačios aukštosios mokyklos“ reiškia ir tai, kad: Lietuvos Respublikos Vyriausybės diskreciją nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, riboja *inter alia* tai, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją Lietuvos Respublikos Vyriausybė negali nustatyti vien formalių kriterijų, kuriais vadovaujantis yra vertinamas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, ir nenustatyti tokių mokslo darbų vertinimo kriterijų, kurie leistų mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., taip pat nepalikti teisės aukštosioms mokykloms nustatyti dar ir papildomus tokių mokslo darbų vertinimo kriterijus, kurie taip pat leistų mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą vertinti *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan.; aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatytu teisiniu reguliavimu, gali būti išplėsti; šios minėto Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos suponuoja Vyriausybės pareigą pakoreguoti šiuo metu jos teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą taip, kad jis atitiktų minėtame Konstitucinio Teismo nutarime išdėstytą oficialią konstitucinę doktriną.

3. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo

darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2007, Nr. 52-2025) motyvuojamosios dalies IV skyriaus 6 punkto nuostatos „Reikalavimų, kuriuos turi būti įvykdęs mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema turi būti tokia, kad apie mokslininko kvalifikaciją ir jo mokslinio darbo vertę, reikšmingumą būtų galima spręsti ne vien pagal jo paskelbtų mokslo darbų kiekį, taip pat ne vien pagal tai, per kokį laikotarpį šie mokslo darbai (mokslo straipsniai) yra paskelbti ir kokiuose mokslo leidiniuose (referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse ar tokiuose, kurie nėra jose referuojami) jie yra paskelbti, bet visų pirma pagal mokslininko paskelbtų mokslo darbų vertę, reikšmingumą, *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujoms mokslinių tyrimų sritims susiformuoti ir pan. Minėta, jog vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi. Mokslo darbų vertei, reikšmingumui, kokybei įvertinti nepakanka, kad jie atitiktų vien kokius nors nustatytus formalius skaidos, taip pat ir tarptautinės, reikalavimus, – tam visų pirma būtinas itin kvalifikuotas ir nešališkas mokslo darbų, taip pat ir tų, kurie yra paskelbti leidiniuose, referuojamuose tarptautinėse duomenų bazėse, ekspertinis vertinimas“ reiškia ir tai, kad: teisinį reguliavimą, susijusį su mokslo darbų ekspertinio vertinimo (taip pat ir humanitarinių ir socialinių mokslų srityse dirbančių asmenų mokslo darbų reikšmingumo vertinimo, kai sprendžiama dėl atitinkamo mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje) sistema, gali nustatyti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė, tačiau gali būti nustatytas ir toks teisinis reguliavimas, kai tą sistemą (ar sistemas), atsižvelgdamos į mokslo ir akademinę bendruomenę tikrai atstovaujančios, iš autoritetingų mokslininkų susidedančios institucijos (ar institucijų) nustatytus bendrus pagrindinius reikalavimus, nusistatytų pačios aukštosios mokyklos; aukštųjų mokyklų įgaliojimai šioje srityje, palyginti su dabar nustatytu teisiniu reguliavimu, gali būti išplėsti; teisinis reguliavimas, susijęs su minėto ekspertinio vertinimo sistema, turi užtikrinti, kad mokslininkų (taip pat ir dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse) paskelbtų mokslo darbų reikšmingumas, kai sprendžiama dėl atitinkamo

mokslininko habilitacijos ar tinkamumo eiti tam tikras pareigas valstybinėje mokslo ir studijų institucijoje, būtų vertinamas *inter alia* pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) kryptių formavimui ir pan.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Egidijus Kūris

Ramutė Ruškytė

Vytautas Sinkevičius

Stasys Stačiokas

Romualdas Kęstutis Urbaitis